

De loopbaan van de leerstoel

MARINKA KUIJPERS EN ANDEREN OVER 10 JAAR BIJZONDERE LEERSTOEL

Dit jaar bestaat de Bijzondere Leerstoel Leeromgeving & -loopbanen tien jaar. Tijd voor een gesprek met prof. dr. Marinka Kuijpers, bijzonder hoogleraar 'Leeromgeving en Leerloopbanen in het (V)MBO'. Ook vroeg ik een aantal mensen uit het onderwijsveld om een korte reactie op een decennium leerstoel.

Marinka ademt leerloopbanen, dat is meteen duidelijk tijdens de eerste minuten van ons gesprek: "In tien jaar hebben we veel bereikt, maar ik wil graag nóg meer mensen nieuwsgierig maken naar een leven lang leren en ontwikkelen en loopbaanbegeleiding van jongeren! Dat het noodzakelijk is om op een andere manier naar loopbaanontwikkeling te kijken. Niet alleen voor leerlingen en studenten, ook voor docenten en schoolmanagement en de logische doorvertaling naar werknemers en managers."

Sinds 2012

Tien jaar geleden ging Marinka tijdens haar oratie in op de veranderingen in onze samenleving die van jongeren vragen gedurende hun loopbaan hun kwaliteiten te leren ontdekken, ontwikkelen en benutten. Leerlingen zouden daarom loopbaangericht opgeleid moeten worden. Nard Kronenberg (Kronenberg & Partners) kan zich die dag nog goed herinneren: "Ik mocht aanwezig zijn bij de oratie. De leerstoel, het gedachtegoed van loopbaanleren en de samenwerking met Marinka heeft mijn eigen loopbaan verrijkt en nog meer diepgang gegeven. Dat is tot op de dag van vandaag zo. Inspirerend, praktisch en zingevend was het, is het en zal het blijven."

De bijzondere leerstoel werd mogelijk doordat Jaap de Kruijf onderwijs- en arbeidsorganisaties wist te vinden, die bereid waren een financiële bijdrage te leveren. De beheersstichting onder voorzitterschap van Henny Roosenburg en de leerstoelgroep van sponsors heeft de leerstoel al die tijd bijgestaan. Ook de SPV was betrokken bij de start van de Bijzondere Leerstoel en heeft lange tijd de organisatie ondersteund. Gezien de praktijkgerichte doelstellingen had Marinka de voorkeur om de Bijzondere Leerstoel onder te brengen bij de Open Universiteit. Rob Martens gaf het vertrouwen en bood de mogelijkheid om dit te realiseren. Het curatorium, dat de kwaliteit van de leerstoel beoordeelt, waardeerde en stimuleerde Marinka in haar werk als bijzonder hoogleraar. Marinka is dankbaar voor de mogelijkheden en de ondersteuning, zodat de leerstoel een impact kon hebben in wetenschap en praktijk.

In de afgelopen 10 jaar zijn drie promovendi gepromoveerd en momenteel worden vier promovendi begeleid. Mooie onderzoeken die bijdragen aan de kennis die we in de samenleving kunnen gebruiken, maar die ook voor de promovendi zelf bijdragen aan hun loopbaanontwikkeling. Aniek Draaisma, een van

de gepromoveerden, zegt hierover: "De leerstoel was voor mij de start van mijn onderzoekslapbaan. Onder de deskundige en betrokken vleugels van Marinka Kuijpers heb ik mijn proefschrift over loopbaanontwikkeling in het MBO met trots kunnen afronden. Sindsdien werken wij geregeld samen ten behoeve van loopbaanontwikkeling in het Nederlandse onderwijs en bedrijfsleven, en zijn we daardoor ook van invloed op elkaars loopbaan. Marinka verbindt middels haar leerstoel de theorie en de praktijk met bijbehorende mensen en is daarmee onmisbaar voor het domein van loopbaanontwikkeling."

Sinds de start van de leerstoel ziet Marinka de nodige veranderingen in het onderwijs: "Inmiddels zijn loopbaancompetenties onderdeel van de exameneisen in het VMBO en opgenomen in de kwalificatie-eisen van het MBO. Veel docenten hebben hier de nodige professionalisering voor gehad. Een aantal van hen had aanvankelijk veel weerstand, gelukkig zie ik nu bij velen een overgang naar werkstand." Ook ziet ze dat docenten zich bewuster zijn van hun eigen loopbaanontwikkeling en de voorbeeldfunctie die zij hebben voor hun leerlingen of studenten. De rol van het management is hierbij volgens haar essentieel. "Door ruimte en tijd te bieden aan docenten om de benodigde competenties te krijgen, kunnen managers een cultuur realiseren waarin zowel jongeren als docenten de regie leren nemen in hun ontwikkeling."

Ontwikkeling

Loopbaanontwikkeling is een proces benadrukt Marinka: "De 'O' in LOB staat officieel voor 'oriëntatie', 'ontwikkeling' is echter meer van deze tijd. Onze veranderde samenleving vraagt om een leven lang ontwikkelen. Wat mij betreft staat de 'O' ook voor 'ontdekken' en 'onderzoek', gericht op het zelf leren vormgeven van je leren, je loopbaan, dus eigenlijk je leven. Het gaat dus niet alleen om het maken van die ene keuze op basis van informatie en advies over een studiekeuze. Het onderwijs kan jongeren voorbereiden op een dynamische arbeidsmarkt door ze te leren kiezen. Je neemt leerlingen en studenten dan mee in het ontdekken, ontwikkelen en benutten van hun kwaliteiten en motivatie, ongeacht hun niveau en mogelijkheden. Jongeren hebben vaak geen idee hoe ze dit moeten aanpakken en ook docenten vinden het vaak lastig om dit goed te begeleiden."

Volgens Margriet Overmeyer, projectleider bij Expertisepunt LOB, is hier mede door de bijzondere leerstoel al een slag in gemaakt: "LOB heeft zich ontwikkeld van loopbaanoriëntatie naar loopbaanontwikkeling en een meer gepersonaliseerde aanpak waarbij verbinding voorop staat."

Marinka is er trots op dat mede door de leerstoel het

perspectief van loopbaanontwikkeling als leerproces begint in te dalen in het onderwijs: "Hoewel er vaak nog een focus ligt op dat ene keuzemoment voor de leerling, zie ik dat steeds meer scholen procesmatig omgaan met loopbaanontwikkeling. Ze laten leerlingen niet kiezen, maar leren hen kiezen. Docenten nemen hun leerlingen mee in het proces hoe ze zelf invloed uit kunnen oefenen op hun eigen leerloopbaan."

Tessa Leonhard, directeur bij BiOND (vereniging voor (loopbaan)begeleiders van jongeren in het onderwijs) bevestigt de kentering die de leerstoel het afgelopen decennium mede teweeg bracht in het denken over leerloopbanen: "De loopbaancompetenties zijn niet meer weg te denken uit het hedendaagse onderwijs en zijn overal gemeengoed geworden. Dat is een enorme prestatie! Deze prestatie heeft Marinka niet alleen bereikt vanuit haar rol als wetenschapper, maar juist doordat zij als trainer steeds zelf de onderwijspraktijk opzocht."

De laatste jaren ziet Marinka een toenemende interesse buiten het onderwijs: "In eerste instantie lag de nadruk op leerlingen en vervolgens op docenten en hun managers, nu ervaar ik ook meer aandacht vanuit het bedrijfsleven. Bedrijven en brancheorganisaties erkennen steeds meer het belang van een leven lang ontwikkelen en leren omgaan met de continue veranderingen in het vak. Regelmatig word ik gevraagd mee te denken en lezingen te geven over het stimuleren van persoonlijke loopbaanontwikkeling bij de huidige medewerkers en het faciliteren van de toekomstige generatie werknemers die al geschoold is in loopbaanontwikkeling."

Martin Soeters, teamleider Leven lang leren (Ministerie van OCW) waardeert de bijdrage van de leerstoel: "De leerstoel heeft de wetenschappelijke basis opgeleverd voor de spelregels voor loopbaanoriëntatie in onder andere het MBO en de ontwikkelde definitie van leven lang ontwikkelen is inmiddels een hoeksteen in het denken over leven lang ontwikkelen (beleid)."

Inspiratiebron

Opvallende gemeenschappelijke deler in de reacties die ik kreeg van mensen uit het onderwijsveld op 10 jaar leerstoel is dat Marinka voor velen een bron van inspiratie vormt. Zo zegt Inge Kirsten, decaan Buitenhout College Almere: "Onderwijs heeft door de leerstoel en de ontwikkeling van de vijf loopbaancompetenties geleerd het loopbaanproces van de leerling/student centraal te stellen en te borgen in het curriculum. Marinka is voor mij en mijn collega decanen een inspiratiebron om leerlingen en collega's te mogen begeleiden in het loopbaanproces van de leerling."

Dit geldt ook voor Margriet Overmeyer: "Marinka

levert regelmatig een bijdrage aan bijeenkomsten en webinars van het Expertisepunt LOB. Ze kan als geen ander het belang van LOB vanuit de wetenschap onderbouwen en hier bestuurders en docenten mee raken en inspireren."

Harry Grimmius, voormalig Voorzitter College van Bestuur Scholengroep Over- en Midden-Betuwe, heeft een soortgelijke ervaring: "In mijn eigen werkomgeving heb ik met mijn directeuren, en die weer met hun teamleiders, vaak over de impact van loopbaanleren gesproken en hen op het werk van de leerstoel gewezen. Ook maakte Marinka mijn afscheid tot een feestje met haar inleiding, waarin ze mijn persoonlijke loopbaan geraffineerd aan de uitgangspunten van het loopbaanleren knoopte. Dat gaf bij menig aanwezige een aanzet tot nadenken."

Guido Beckers, voormalig directielid bij LVO, geeft aan dat het hem ook de nodige inspiratie gaf voor zijn eigen loopbaan: "Het is een grote verdienste van Marinka Kuijpers dat zij met de leerstoel Leeromgeving & -loopbanen de afgelopen tien jaar vele scholen, docenten, besturen en anderen bewust gemaakt heeft van het belang van loopbaanleren. Ik heb het proces van nabij mogen meemaken, er vaak met Marinka over mogen praten en er persoonlijk veel van geleerd. Zelfs toen ik stopte met werken, was het eerste wat ik zei dat daarmee niet mijn loopbaan beëindigd was."

Plannen

De leerstoel voorziet na 10 jaar nog steeds in een behoefte en wordt voor de vierde keer verlengd. Sponsors uit bedrijfsleven en wetenschap blijven

het belang van de leerstoel erkennen. Marinka ziet de verlenging als enorme stimulans om de komende jaren verder te werken aan een leven lang ontwikkelen: "We continueren ons onderzoek en blijven presentaties en advies geven om een cultuuromslag in onderwijs en bedrijfsleven te bewerkstelligen en loopbaanontwikkeling te verankeren in onderwijs en werk. Een cultuur waarin we met elkaar in dialoog gaan over de verbinding tussen organisatiedoelen en persoonlijke doelen. Daarom starten we onder meer met onderzoek over motiverende manieren om eigen regie en de dialoog te stimuleren."

Marinka is van mening dat er de komende jaren gewerkt moet worden aan het uitbreiden van leren en werken in netwerken: "We maken nog te weinig gebruik van netwerken waarin we elkaar versterken en van elkaars expertise gebruikmaken. Als netwerken beter benut worden, krijgen mensen die deel uitmaken van een netwerk meer kansen. Ook minder kansrijke leerlingen en werknemers zullen baat hebben als zij leren hoe ze netwerken kunnen opbouwen en benutten. Een netwerk biedt ontmoetingskansen waarmee je elkaar verder helpt."

Aan het eind van ons gesprek wil Marinka benadrukken dat succes in je loopbaan niet alleen afhangt van wat je zelf doet of wilt: "Je hebt anderen daarbij nodig. Mensen moeten je loopbaankansen gunnen en je ontwikkelpotentieel zien, en jij dat van anderen. Loopbaanontwikkeling is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Je kunt bijdragen aan je eigen geluk en dat van anderen!"

Bijzondere Leerstoel 2012 – 2022

- 250 PRESENTATIES OVER LOB (LOOPBAANONTWIKKELING EN -BEGELEIDING) EN LLO (LEVEN LANG ONTWIKKELEN)
- 75 PUBLICATIES OVER LOB EN LLO
- 3 GEPROMOVEERDEN
- 4 PROMOVENDI
- LID VAN O.A.:
  - NRO-adviescommissie voor de evaluatie beleidsinterventies in het mbo
  - NRO-programmacommissie Aansluiting (beroeps)Onderwijs en Arbeidsmarkt
  - wetenschappelijke adviesraad van SBB
  - adviesraad van Consortium Beroepsonderwijs en het landelijk Expertisepunt LOB
  - kernteam Noloc professionals
  - 'LOB-tafel', een landelijke LOB-groep vanuit beleid, praktijk en wetenschap over de ontwikkelingen in het onderwijs op het gebied van LOB